

NEWSLETTER 1

04.11.2013

Pierwsze informacje - spis treści

- **Informacje organizacyjne:** decyzja sądu, Newsletter, strona www, konto, głosowanie – wpłaty
- **Słowo od prof. dr hab. Haliny Grzymała-Moszczyńskiej**
- **Słowo od prof. dr hab. Pawła Sochy**

- **Raport z Lozanny (Prof. Patty Van Cappellen)**
- **Prof. Christopher Alan Lewis jako członek**
- **Odejście prof. Vergote'a**
- **Konferencja Psychologia w Służbie Rodziny w Gdańsku**
- **Konferencja PTP w Bydgoszczy**
- **Sugestie**

Szanowni Państwo,

z wielką radością informujemy wszystkich naszych członków, że z dniem 17 września 2013 roku, decyzją Sądu Rejonowego w Gdańsku, formalnie powstało Polskie Towarzystwo Psychologii Religii i Duchowości.

W związku z tym oficjalnie rozpoczynamy naszą działalność. Jesteśmy otwarci na pomysły, nowe idee, udoskonalenia. Dlatego też uruchamiamy Newsletter, który będzie sukcesywnie dostarczał Państwu nowych informacji. W związku z tym prosimy o nadsyłanie

ciekawych sygnałów ws. organizowanych przez Państwa lub zasłyszanych interesujących konferencjach, sympozjach, spotkaniach szkoleniach itp., abyśmy mogli podzielić się wiedzą z innymi oraz doskonalić własny warsztat naukowy i dydaktyczny.

Dzięki pracy Jarka Polaka i Adama Anczyka wkrótce zostanie uruchomiona, gotowa już strona internetowa, gdzie będzie można na bieżąco śledzić co się u nas dzieje.

Aktualnie jesteśmy na etapie załatwiania spraw formalnych, w tym – założenia konta. Wkrótce, po zakończeniu głosowania ws. składek, powiadomimy Państwa o rezultacie. Co istotne, zgromadzone finanse pozwolą nam korzystać - w ramach potrzeb organizacyjnych - z kontaktów krajowych i zagranicznych, możliwości zaproszenia gości na wykłady, strony internetowej, Newslettera itp. W dalszej perspektywie pomyślimy o zniżkach na opłaty konferencyjne z naszej branży czy networkingu. W ramach opłat przewidujemy 50% zniżki dla studentów i doktorantów.

Serdecznie dziękuję osobom wymienionym w niniejszym Newsletterze, które już włączyły się do współpracy i gorąco zapraszam następne. Szczególne podziękowania kieruję w stronę Pani Profesor Haliny Grzymała-Moszczyńskiej, która swoim autorytetem i energią wspiera niezłomie nasze przedsięwzięcie. Tylko wspólnymi siłami możemy osiągnąć coś wielkiego. Roztaczajmy nowe perspektywy, sięgajmy po dalekie horyzonty!

Wszystkim Państwu życzę energii do pracy oraz spełnienia się w poszukiwaniu prawdy o religijności i duchowości.

Z wyrazami szacunku

Katarzyna Skrzypińska

P.S. Pamiętajmy proszę o głosowaniu ws. opłat! Termin upływa we środę o północy.

Słowo od prof. dr hab. Haliny Grzymała-Moszczyńskiej

Chciałabym serdecznie powitać Państwa na łamach naszego *Newslettera*, który jak mamy nadzieję, stanie się przestrzenią wymiany zarówno refleksji naukowych, jak i informacji organizacyjnych, między Członkami i Sympatykami Naszego Towarzystwa.

Pierwszy numer *Newslettera* jest symbolicznym zaznaczeniem nowego etapu w funkcjonowaniu naszego Towarzystwa. Po wielomiesięcznych staraniach Sekretarza Towarzystwa, dr Katarzyny Skrzypińskiej, została zakończona procedura rejestracyjna, która

odbyła się przed Sądem Rejonowym w Gdańsk-Północ, VII Wydział Gospodarczy, w dniu 17 września 2013 zostaliśmy wpisani do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000477273.

Bez uporu i determinacji dr Skrzypińskiej przeprowadzenie tego bardzo żmudnego procesu byłoby niemożliwe. Proszę pozwolić, że w imieniu wszystkich Członków Towarzystwa i własnym wyrazem Jej w tym miejscu najserdeczniejsze podziękowania.

Tytułem wstępu chciałabym podzielić się z Państwem kilkoma uwagami dotyczącymi naszej nazwy, a przekładającymi się na kwestię teorii i badań empirycznych podejmowanych w naszym obszarze zainteresowań. Zaczę od refleksji wynikającej z mojego doświadczenia dydaktycznego.

Rozpoczynając coroczny wykład prowadzony w ramach kursu „Psychologia religii” proszę moich słuchaczy o chwilę zastanowienia nad dwoma kwestiami: nad tym jakie skojarzenia nasuwają się im, gdy myślą o religii i duchowości, oraz jaka – ich zdaniem – istnieje między tymi dwoma zjawiskami relacja. O ile odpowiedź na pytanie o skojarzenia przynosi co roku nieco inne odpowiedzi (w ubiegłym roku najpopularniejsze były religia – staromodna i duchowość – nowoczesna), o tyle odnośnie relacji między tymi pojęciami odpowiedzi od wielu lat się powtarzają i najczęściej wskazywane są: identyczność obu zjawisk, całkowita ich odrębność oraz podporządkowanie zakresu religijności temu co duchowe, lub odwrotnie zakresu duchowości temu co religijne.

Odpowiedzi studentów są bardzo zbliżone do rozstrzygnięć proponowanych w publikacjach z zakresu psychologii religii. Zróżnicowane odpowiedzi na pytanie o relacje między religią a duchowością wskazują na wielowymiarowość obu zjawisk i trudność w ich opisie w ramach jednego podejścia teoretycznego. Sposób na wybrnięcie z tego kłopotu sugerują Daniel McIntosh i Taylor Newton w najnowszym numerze *The International Journal for the Psychology of Religion* (McIntosh, Newton 2013). Wskazują oni, że to jakie jest najlepsze ujęcie teoretyczne obu zjawisk zależy od celu jaki stawiają sobie autorzy konkretnych badań. Tak więc, zamiast poszukiwań uniwersalnego ujęcia teoretycznego, które „pomieści” oba zjawiska, należy zaplecze teoretyczne dostosowywać każdorazowo do specyfiki podejmowanych badań. Na określenie takiego podejścia teoretycznego proponują nazwę mini teoria. Na gruncie polskim najbliższe temu określeniu jest pojęcie teoria średniego zasięgu (Bilewicz 2007), czyli teoria wynikająca z metaanalizy szerokiego spectrum badań poświęconych jakiemuś zagadnieniu - nie tylko badań potwierdzających pewne prawidłowości, ale też badań – często niepublikowanych – które kwestionują powszechnie przyjęte poglądy. Tak więc w przypadku naszego pola zainteresowań teorie

takie mogą koncentrować się nie tyle na próbie opisu funkcjonowania religii czy duchowości w ogóle, lecz na specyficznych zjawiskach religijnych i przejawach duchowości, takich jak na przykład na konwersji religijnej, czy kryzysach religijnych, lub też funkcjonowaniu danej tradycji duchowej w określonym kontekście kulturowym. Mogą one też poszukiwać roli religii i duchowości w sposobach radzenia sobie osoby wierzącej z sytuacją trudną. Dzięki takiemu zawężeniu pola badawczego możliwa jest większa precyzja podejmowanych analiz i wskazanie na wyłaniające się prawidłowości oraz ich ograniczenia.

Takie podejście do kwestii badań empirycznych nad duchowością i religijnością jest zbliżone do stanowiska psychologii indygeniczej wobec kwestii uniwersalności programów badawczych, i ich zaplecza teoretycznego, prezentowanych przez psychologię akademicką głównego nurtu (Grzymała-Moszczyńska 2010). Psychologia indygeniczna rozpoczyna swoje badania z pozycji *emic*, a więc z poziomu społeczności w której dane badanie jest prowadzone. Nie zakłada – w przeciwieństwie do psychologii głównego nurtu – uniwersalności badanych zjawisk i opisujących je pojęć, uzasadniających podejście *etic*. Natomiast chce opisać je możliwie wiernie w tym kontekście i tym językiem pojęciowym jaki w kulturze danej społeczności funkcjonuje. Uniwersalizacja opisu danego zjawiska przy pomocy teorii może (aczkolwiek nie musi) stanowić punkt dojścia poprzez porównanie wyników analiz dokonanych w różnych kontekstach kulturowych. Teoria uniwersalna jest pożądanym efektem, prowadzonych badań, a nie a priori zakładanym konstruktem pojęciowym, który badania prowadzone w różnych grupach, winny potwierdzić (Kim, Yang, Hwang 2006). Podobnie ma się rzecz z propozycją McInstosha i Newtona – proponują oni odejście od aspirujących do uniwersalności wyników badań prowadzonych w zachodnim i najczęściej chrześcijańskim kontekście kulturowym, a przejście do badań prowadzonych w innych religiach i kulturach. Postulat ten jest szczególnie cenny w sytuacji gdy, jak pokazała metaanaliza badań publikowanych w latach 2009-2011 w *The International Journal for the Psychology of Religion*, aż 83 % z nich zostało przeprowadzonych właśnie na grupach rekrutujących się z USA i Europy Zachodniej (Grzymała-Moszczyńska 2012). Teorie średniego zasięgu nie tylko mogą ułatwić analizy interesujących nas zjawisk poza zachodnim kontekstem kulturowym, ale również umożliwić dostrzeżenie zróżnicowania tych samych tradycji religijnych funkcjonujących w różnych krajach Zachodu (na przykład sposób bycia Katolikiem w Hiszpanii, Polsce i w Wielkiej Brytanii).

Podjęcie to niesie oczywiście niebezpieczeństwo polegające na powstaniu dużej ilości niepowiązanych ze sobą badań. W celu uniknięcia takiego stanu w psychologii religii i w psychologii duchowości konieczne jest z jednej strony empiryczne weryfikowanie

powstałych teorii średniego zasięgu, ocenianie ich „...praktycznej skuteczności w określonym kontekście – na przykład krzewieniu dobrostanu psychicznego, tolerancji czy solidarności...” (Bilewicz, 2007:263), ale też odnoszenie ich do funkcjonujących współcześnie meta-teorii ludzkiego zachowania takich, jak przykładowo, podejście kognitywistyczne. Odniesienia takie pozwolą z jednej strony zachować autonomię wypracowanych teorii średniego zasięgu, a jednocześnie wskazać ich miejsce w ogólniejszym dyskursie naukowym nad różnymi aspektami funkcjonowania współczesnego człowieka.

Uwagi powyższe to próba spojrzenia na możliwości rozwoju badań w interesującej nas dziedzinie, proszę pozwolić mi wyrazić nadzieję, że nasz *Newsletter* stanie się płaszczyzną wymiany takich refleksji.

Halina Grzymała-Moszczyńska

Literatura cytowana:

Bilewicz, M. (2007). O pożytkach z teorii średniego zasięgu. *Psychologia Społeczna* 2, 3-4, 262-265.

Grzymała-Moszczyńska, H. (2012). *Od psychologii religii do kulturowej psychologii religii: konieczność zmiany paradygmatu*. Referat na konferencji.

Grzymała-Moszczyńska, H. (2010). Cultural Psychology. w: Leeming A. David, Kataryn Madden, Stanton Marlan (eds.), *Encyclopedia of Psychology and Religion*. Springer Science+Business Media.

McIntosh D., Newton T. (2013), An Explicit Request for Minitheories In the Psychology of Religion and Spirituality. *The International Journal for the Psychology of Religion*, 23:261-270.

Kim, U., Yang, K.S.Hwang, K.K. (red.) (2006). *Indigenous and Cultural Psychology: Understanding People in Context*. Springer Verlag.

Słowo od prof. dr hab. Pawła Sochy

Psychologowie polscy interesujący się zjawiskami należącymi do najbardziej fascynujących – religijnością i duchowością – mają wreszcie platformę wymiany myśli, inicjatyw i rozwoju wiedzy na ten temat. Zajmując się religijnością i duchowością od wielu lat, nie mogę powstrzymać się od wyrażenia radości z powstania Polskiego Towarzystwa

Psychologii Religii i Duchowości. Od początku mojej aktywności na tym polu miałem na to nadzieję, a nawet próbowałem w tym kierunku działać. Mógłby o tym zaświadczyć znakomity uczony, Tadeusz Doktor. Odszedł od nas przedwcześnie. Jednym z niewielu dowodów jest wydany przez Niego wraz z drugim, też już nieobecnym, entuzjastą naszej dyscypliny, salezjaninem Kazimierzem Franczakiem, tom pokonferencyjny „Postawy wobec religii. Psychologiczne uwarunkowania i konsekwencje”. Dowód to niezbity, gdyż jest owocem Drugiej Ogólnopolskiej Konferencji Psychologii Religii, Warszawie, w roku 1998. Pierwsza taka konferencja odbyła się w roku 1995, w Krakowie, w Instytucie Religioznawstwa UJ.

Przyświecał nam ten sam, co obecnie cel: wymiana informacji między psychologami zainteresowanymi psychologicznymi aspektami religijności. Nadszedł wreszcie czas spełnienia się naszych marzeń – oby nie tylko formalnie. Niech mi będzie wolno cieszyć się z obecności wśród członków PTPRiD psychologów z uczelni katolickich i świeckich, publicznych i prywatnych. Wykorzystajmy tę różnorodność! Nie chodzi o istnienie jeszcze jednej organizacji dającej szansę w ten sposób zaistnieć. Apeluję o to, abyśmy:

- pięknie się różnili, dyskutując na konferencjach czy w publikacjach,
- poszukiwali prawdy o religijności i duchowości niezależnie od tego, czy wyniki badań nam „pasują” (każdy z nas ma swój osobisty światopogląd, własne poglądy na przedmiot i metody prowadzonych badań, a niekiedy także – oby nie – własne uprzedzenia na temat poglądów odmiennych),
- nie ograniczali się do poszukiwania praktycznych zastosowań wiedzy o religijności i duchowości, nawet jeśli jesteśmy psychologami praktykami; szukajmy odpowiedzi na pytania zasadnicze, o istotę tych zjawisk, oczywiście na tyle, na ile taką odpowiedź może dać psycholog. To też jedno z najważniejszych zagadnień, co do którego istnieją różnice.

Ponieważ niektórzy z nas mieli wątpliwości dotyczące włączenia duchowości do nazwy naszego Towarzystwa, warto by było zacząć nasze naukowe dysputy od zajęcia się w pasjonujący sposób tą kontrowersją. Z zasady odrzucmy chęć naśladowania przykładów zagranicznych, a także tylko pozornie najważniejszą przyczynę, określoną przez naszego Przyjaciela Davida Wulffa reifikacją religii. To nieprawda, że w XXI wieku religijność – nie, duchowość – tak. Jakie są relacje między tymi zjawiskami? Czy jedno zawiera się w drugim? Które w którym? Czy duchowość dowodzi, że w istocie wszyscy jesteśmy religijni? Czy duchowość niereligijna, a nawet ateistyczna, świadczy iż religijność jest tylko jedną z jej

form? Podyskutujmy na ten temat. Najlepiej posłużmy się w tym celu rzetelnymi wynikami naszych badań. Polskie Towarzystwo Psychologii Religii i Duchowości to nasze forum.

Paweł M. Socha

Raport z Lozanny (Prof. Patty Van Cappellen)

Back from the IAPR conference!

The conference was held in Lausanne, Switzerland. Prof. Pierre-Yves Brandt and Liudmila Gamaiunova have given us a perfectly organized conference. The conference culminated (both literally and figuratively) with the social event and everybody will for sure remember the amazing landscapes and the delicious fondue.

The IAPR conference was an intellectually rich event. The first pre-conference on methods was a success and the conference program was very exciting with more than 200 abstracts in many different domains: health/clinical, personality/social, cultural, neuro/cognitive, developmental psychology of religion; a rich poster session and the first student poster award; an attractive line-up of keynotes. The field of psychology of religion is definitely growing! If you missed the conference and want to know more about the research presented there, check out the website and the book of abstracts:

<http://www3.unil.ch/wpmu/iapr2013/congress/program/>

As shown by our President Vassilis Saroglou, the conference was also a true international one with participants coming from all around the world. Below are the two maps that he presented during the conference with dots representing the weight of each country (bigger dot means more people from this country attended the conference).

Finally, as always for the IAPR conferences, the atmosphere was great. We very much look forward to seeing you in two years for the next IAPR conference!

Prof. Christopher Alan Lewis jako członek

Z wielką przyjemnością informujemy, że jednym z owoców spotkania w Lozannie okazała się deklaracja chęci przystąpienia do naszego Towarzystwa znakomitego znawcy psychologii religii, psychologii, pozytywnej, pokoju, konfliktu i przemocy – Christophera Alana Lewisa z Glyndŵr University. Obok Prof. D. Wullfa, Prof. R.W. Hooda, Prof. R.

Piedmonta i Prof. K. Ladda, nowy członek zasiadł w naszej honorowej loży. Serdecznie witamy!

Zapraszamy również do zapoznania się z sylwetką Profesora:

<http://www.glyndwr.ac.uk/en/UniversityInstitutes/HealthMedicalSciencesandSociety/Psychology/Staffprofiles/ChristopherAlanLewis/>

Odejście prof. Vergote'a

Dear IAPR members,

It is with great sorrow that I have to announce to the IAPR members that our colleague, master, and good friend, Antoon Vergote, passed away thursday night at age 92 following few-day complications of a recent pneumonia. His influence in our work, thought and research, has been essential and his role in developing in Europe and supporting across the world psychology of religion as well as interdisciplinarity between psychology, psychoanalysis, and theology has been major.

His funeral is planned to be in Leuven, Saturday October 19 (details will be known on Monday)

A small tribute with some pictures can be seen at <http://www.uclouvain.be/en-452542.html>

Wishing that his intellectual passion and scientific investment will always be a source of inspiration for all of us.

Kind regards
Vassilis Saroglou
IAPR President

Konferencja „Psychologia w Służbie Rodziny” w Gdańsku

- W dniach 29-30 kwietnia 2014 roku na Uniwersytecie Gdańskim odbędzie się IV Ogólnopolska Organizatorem spotkania są Instytut Psychologii z Uniwersytetu Gdańskiego oraz Instytut Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Konferencja Psychologia w Służbie Rodziny przebiegnie pod hasłem *Rodzina w dobrobycie-dobrostan w rodzinie*. Jako współorganizator tego przedsięwzięcia zgłosiłam symposium, które zostało zatytułowane *Dobrobyt a wartości w rodzinie (religijność i duchowość w rodzinie, konsumpcjonizm, materializm)*. Serdecznie zapraszamy do zgłaszania propozycji wystąpień **do dnia 31**

stycznia 2014. W najbliższym czasie zostanie przesłany do Państwa komunikat I prezentujący szczegóły organizacyjne.

Konferencja PTP w Bydgoszczy

- W dniach 18-21 września 2014 roku w Bydgoszczy odbędzie się XXXV Zjazd Naukowy PTP pod hasłem: „Psychologia w zmieniającym się świecie”. Organizatorem Zjazdu jest Zarząd Oddziału PTP w Bydgoszczy oraz Instytut Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Wykład inauguracyjny wygłosi prof. dr hab. Jerzy Brzeziński.

Zgłoszenia wystąpień prosimy nadsyłać do dnia **1 lutego 2014.**

Informacje na temat XXXV Zjazdu PTP dostępne są na stronie internetowej Zjazdu <http://www.zjazdptpbydgoszcz.ukw.edu.pl/>; formularze zgłoszeń zostaną uruchomione 1 września 2013r.

Sugestie...

Serdecznie zapraszamy do współredagowania następnego Newslettera, z góry dziękując za zaangażowanie i wszelkie sugestie.

Z wyrazami szacunku

Katarzyna Skrzypińska